

Jeuhenja Wołkava
Mińsk

Праблемы беларускай лінгвістычнай тэрміналогіі і пытанне суадноснасці ключавых слоў (лінгвістычных тэрмінаў) у iSybislaw¹

Адна з задач інфармацыйнай базы iSybislaw, акрамя асноўнай – інфармавання, упарадкаванне славянскай лінгвістычнай тэрміналогіі праз уніфікацыю сістэмы ключавых слоў (лінгвістычных тэрмінаў). Як і ў свой час пры стварэнні *Слоўніка славянскай лінгвістычнай тэрміналогіі* (Прага, 1977), гэта дае штуршок для тэрміналагічных даследаванняў. Тэрміналагічны складнік беларускай мовы пакуль амаль не прадстаўлены ў базе, выступаюць толькі асобныя асноўныя тэрміны. Але вядзецца праца па падборы эквівалентаў, удакладненні іх значэнняў на падставе аналізу беларускамоўных мовазнаўчых тэкстаў.

Перш чым разгледзець канкрэтныя прыклады, звернем увагу на некаторыя аспекты ў сферы фіксацыі і функцыянавання тэрміналогіі беларускага мовазнаўства.

Лічыцца, што беларуская лінгвістычная тэрміналогія склалася як сістэма ўжо ў сярэдзіне XX стагоддзя, і наступныя захады могуць рабіцца толькі ў плане ўдасканалвання і далейшага ўпарадкавання.

Але вось што пісаў у 1960 г. У. Звэгінцаў пра рускую лінгвістычную тэрміналогію: “В ней смешались латинские и греческие заимствования, заимствования из современных языков <...> и образования из исконных «обычных» слов... Фактически в русской науке о языке сосуществуют даже несколько параллельных терминологических систем, опирающихся на те или иные из указанных выше элементов². Цяжка паверыць, што руская лінгвістыка з яе працяглай гісторыяй і даўнімі традыцыямі мела менш упарадкаваную тэрмінасістэму, чым маладая беларуская. Мяркуем, што ў асноўным беларуская лінгвістычная тэрмінасістэма задавальняла патрэбы тых галінаў, у якіх яна мусіла мясціцца

¹ <http://www.isybislaw.ispan.waw.pl>

² В. Звегинцев, *Предисловие*, [у:] Ж. Марузо, *Словарь лингвистических терминов*. Изд. 2-е, испр. Москва, 2004, с. 9.

ў адпаведнасці з палітычнай сітуацыяй большай часткі XX ст. Дыялекталогія, гісторыя мовы, пытанні правапісу і руска-беларускіх моўных сувязяў – вось прыярытэтныя напрамкі даследаванняў у беларускім мовазнаўстве ў савецкі час³. А паколькі беларускія навукоўцы арыентаваліся пераважна на расійскую лінгвістычную школу, патрэбу ў новых тэрмінах заўсёды можна было задаволіць за кошт тэрміналагічных багаццяў рускай мовы, якія або калькаваліся, або наўпрост запазычваліся. Натуральна, што рабіліся і пэўныя спробы стварэння нацыянальнай тэрміналогіі. У артыкулах навукоўцы часам прапаноўвалі больш удалыя, на іх думку, тэрміны або формы, але большасць ўсё адно карысталася тэрмінамі, зафіксаванымі ў нарматыўных слоўніках. Увогуле, пытанне нормы – ці не адно з самых важных у беларускім мовазнаўстве. Багата даследаванняў праводзіцца з пункту погляду адпаведнасці пэўнай моўнай з’явы зацверджаным нормам. Лексіка, не зафіксаваная ў *Русско-белорусском словаре* (Мінск, 1953 і наступныя перавыданні), *Слоўніку беларускай мовы* (Мінск, 1987) і ў *Тлумачальным слоўніку беларускай мовы* (Мінск, 1977-1984) лічылася “ненарматыўнай” (зацёмім тут, што, напрыклад, у рускай мове, у слоўніках савецкага часу таксама не фіксаваліся ненарматыўныя словы, але мелася на ўвазе ўсё ж абсцэнная лексіка). Таму важна было, каб нацыянальнамоўныя тэрміны траплялі ў слоўнікі. Былі асцярожныя, “партызанскія”, спробы беларусізаваць мовазнаўчую тэрміналогію. Вось што пісаў адзін з укладальнікаў перакладнога лінгвістычнага слоўніка П. Сцяцко: “Паўнейзаіншыя слоўнікі яна [лінгвістычная тэрміналогія. – Я.В.] унаяўлена ў “*Русско-белорусском словаре лингвистических терминов*”, выдадзеным у 1988 г. Ствараўся ж даведнік у 1981-1986 гг. Гэта быў час, калі дзяржаўная моўная палітыка была скіраваная на стварэнне адзінай мовы для “адзінага савецкага народа”. Адсюль шматлікія тэрміны ў беларускай частцы слоўніка таксама маюць адэкватна расейскія формы <...>. Праўда, у *Слоўніку* ўпершыню ў беларускім мовазнаўстве замацаваныя і некаторыя адметныя беларускія формы: *утваральная* аснова (раней *утвараючая*), *абазначальнае* (рас. абзначающее), *падзельнасць* асновы (раней: *члянмасць*, *расчлянёнасць*), *дзеіная* асоба (*дзеючая*), культура *маўлення* і інш.”⁴ Адзначым яшчэ, што паводле структуры слоўніка, неаднаслоўныя тэрміны падаюцца ў ім двойчы: першы раз паводле пачатковай літары азначальнага слова, другі – у гняздзе пры асноўным слове. Параўнанне перакладу такіх тэрмінаў паказала пэўную няўзгодненасць у поглядах сярод укладальнікаў. Вось некаторыя прыклады: *актуальное членение предложения* – *актуальны падзел сказа*, але

³ Гл. падрабязны агляд: М.Р. Суднік, *Навуковая распрацоўка пытанняў беларускага мовазнаўства ў савецкі перыяд*, [у:] *Працы Інстытута мовазнаўства АН БССР*, Мінск, 1959, с. 3-25.

⁴ П. Сцяцко, *Родная мова – мова навукі: праблемы нармавання лінгвістычнай тэрміналогіі*, [у:] П.У. Сцяцко, *Мовазнаўчы досвед: выбраныя творы. У 2-х ч. Ч. 2: Культура мовы. Тэрміналогія*. Гродна, 2005, с. 318.

члянненне сказа актуальнае; акцэнтнае члененне фразы – акцэнтны падзел фразы; але члянненне фразы акцэнтнае; нечленімае слова – непадзельнае слова, але словы нечляннімыя; заглавнае слова – рээстравае слова, але словы заглавачныя; административный стиль – адміністрацыйны стиль, але стиль адміністрацыйны; у розных частках слоўніка назіраецца супрацьстаянне пры перакладзе рускіх лексем з часткай *много-* (*многозначный, многосложный* і да т.п.), напрыклад: *шматзначны – мнагазначны, шматскладовы – многаскладовы, шматсастаўны – многасастаўны, шматзлучнікавы – многазлучнікавы, шматступеньчаты – многаступеньчаты*. Магчыма, такая будова слоўніка і давала некаторую прастору для манеўраў, але вераенасць таго, што чытач, знайшоўшы пераклад патрэбнага тэрміна, будзе шукаць яго ў іншай частцы слоўніка, была не вельмі высокая. Тым не менш, пільныя карыстальнікі маглі ўжо пры нагодзе спаслацца на гэты слоўнік, бо, як было адзначана ў прадмове, “по структуре *Русско-белорусский словарь лингвистических терминов* является переводным, по значению же он приобретает роль нормативного лингвистического словаря”⁵.

Але ў тлумачальным *Слоўніку лінгвістычных тэрмінаў* (Мінск, 1990) такая варыянтнасць была зведзеная да мінімуму часцей за ўсё на карысць тэрмінаў, набліжаных да рускай мовы: *актуальнае члянненне сказа, мнагазначнае слова, мнагакратны дзеяслоў* (у перакладным слоўніку была адзіная форма – *шматкратны дзеяслоў*) і інш., але з’явіўся тэрмін *непадзельны сказ* (у перакладным слоўніку – *нерасчлянёны сказ*).

У 90-ыя гады ХХ ст. разам са зменамі ў грамадска-палітычным жыцці актывізаваліся і тэрмінатворчыя працэсы, якія парушылі даволі спакойнае мовазнаўчае жыццё і выявілі схаваныя да таго часу супярэчнасці ў поглядах мовазнаўцаў. Як адзначыў на першай нацыянальнай канферэнцыі “*Праблемы беларускай навуковай тэрміналогіі*” (Мінск, 1994) В. Стражаў, намеснік міністра адукацыі Рэспублікі Беларусь, адна з праблем – несакардынаваная тэрмінатворчасць розных устаноў, калі “выкладчыкі адной ВНУ не ведаюць, што на беларускай мове пішацца і выдаецца <...> у суседняй ВНУ”⁶. А дырэктар Інстытута мовазнаўства А. Падлужны з раздражненнем адзначаў: “Прычына з’яўлення ненарматыўнай лексікі ў тэрміналогіі – дрэннае валоданне беларускай мовай спецыялістамі большасці галін навукі, тэхнікі і прамысловасці. Прыцягненне да стварэння тэрміналогіі лінгвістаў не паляпшае становішча, бо сярод іх няма адзінства поглядаў на развіццё беларускай літаратурнай мовы наогул”⁷ (курсіў наш. – Я.В.).

⁵ *Русско-белорусский словарь лингвистических терминов*, Мінск, 1988, с. 4.

⁶ В. Стражаў. *Патрэбны адзіны каардынацыйны цэнтр*, [у:] *Праблемы беларускай навуковай тэрміналогіі* : матэрыялы, Мінск, 1995, с. 8-9.

⁷ А.І. Падлужны, *Ненарматыўная лексіка ў тэрміналогіі і перыядычным друку*, [у:] *Перспектывы развіцця і функцыянавання нарматыўнай лексікі: артыкулы і матэрыялы міжнароднай навукова-метадычнай канферэнцыі 22-23 мая 1998 г., Гомель*. Гомель, 1998, с. 3.

Актыўнасць у галіне (пера)стварэння нацыянальнай тэрміналогіі пацягнула за сабой і даследаванні вынікаў гэтай актыўнасці. Але аналіз прац, звязаных з лінгвістычнай тэрміналогіяй, паказвае, што аўтары часцей звяртаюць увагу на план выражэння, іх больш цікавяць лексічны і словаўтваральны бок тэрмінатворчасці⁸. Г.А. Гваздовіч, аўтарка грунтоўнай працы па даследаванні вытокаў, структуры і функцыянавання граматычнай тэрміналогіі рускай і беларускай моў, таксама больш засяроджваецца на фармальна-структурным супастаўленні рускай і беларускай тэрмінасістэм.⁹ А сутнасныя праблемы, нават і пры наяўнасці сваямоўных тэрмінаў, часам застаюцца нявырашанымі.

Пакуль навукоўцы ламаюць дзіды ў спрэчках, з якім суфіксам ужываць той ці іншы тэрмін, у беларускім мовазнаўстве існуе пэўная незавершанасць у абзначэнні паняццяў *langue* і *parole*.

На цяперашні момант гэту сістэму паняццяў у інфармацыйнай базе iSybislaw можна падаць наступным чынам:

polski	rosyjski	chorwacki	czeski	francuski	słowacki
język 1 (system znaków)	язык 1	jezik 1	jazyk 1	langue 1	
działalność mowna; mowa	речевая деятельность; языковая деятельность	govorenje		langage	
mówienie	речь		řeč	parole	
sytuacja językowa	языковая ситуация		jazyková situace		
sytuacja komunikacyjna	коммуникативная ситуация		komunikační situace		komunikačná situácia
narządy mowy					
akt mowy	речевой акт		mluvní akt; řečový akt		
zachowanie językowe	речевое поведение; языковое поведение		jazykové chování		
etykieta językowa	речевой этикет	jezična etiketa			

⁸ Гл. напрыклад: П.У. Сцяцко, *Пра больш заканамерныя і прыдатныя варыянты лінгвістычных тэрмінаў*, [у:] *Актуальныя пытанні беларускай лінгвістыкі : да 80-годдзя прафесара М.С. Яўневіча*, Мінск, 2002, с. 165-168; В.П. Красней, *Аб сінонімах, дублетах і варыянтах у тэрміналогіі*, [у:] „Веснік БДУ”, серыя 4. № 1, 1995, с. 25-27; І.Р. Шкраба, *Мовазнаўчыя тэрміны ў аспекце сінанімічных і варыянтных адносін*, [у:] „Веснік БДУ”, серыя 4, № 1, 1997, с. 25-27, і інш.

⁹ Гл.: Г.А. Гваздович, *Грамматическая терминология русского и белорусского языков*, Минск, 2008.

На першы погляд здаецца, што трэба проста запоўніць неабходныя ячэйкі. Хаця існаванне варыянтаў у пэўных ячэйках паказвае, што ўсё яшчэ адбываюцца працэсы пошуку адэкватных эквівалентаў і ў іншых славянскіх мовах. Тым больш ёсць неабходнасць зразумець, як гэтыя паняцці і тэрміны функцыянуюць у беларускім мовазнаўчым дыскурсе.

Тэрмін *мова* мае ў беларускай мове наступныя значэнні: 1. сістэма сродкаў, якая выконвае камунікацыйную функцыю і забяспечвае фарміраванне думак, пачуццяў і волевыяўленняў чалавека; 2. разнавіднасць мовы, якая валодае тымі ці іншымі характэрнымі прыметамі, стыль; 3. пэўная моўная сістэма, якая выконвае адну з функцый прыроднай мовы або функцыянуе як яе заменнік¹⁰. У народнай свядомасці *мова* – гэта ‘спосаб вымаўлення слоў, манера гаварэння’, ‘размова, гаворка, гутарка’, ‘казань’, ‘здольнасць гаварыць’, але і ў лінгвістычных працах калі-нікалі можна сустрэць гэтую лексему ў нетэрміналагічным значэнні. Яшчэ ў 1965 годзе беларускі мовазнаўца Б.С. Лапаў, са спасылкай на сучасныя яму слоўнікі, адзначаў, што “ў беларускім мовазнаўстве тэрмінам “мова” абазначаюцца абодва паняцці – “язык” і “речь”¹¹, і што “ў асяроддзі беларускіх моваведаў ужо неаднаразова выказваліся меркаванні аб мэтазгоднасці ўжывання ў гэтай функцыі слова “маўленне”. Паступова ім пачынаюць карыстацца”¹². Настолькі “паступова”, што праз 30 год у энцыклапедыі *Беларуская мова* (Мінск, 1994) усё яшчэ чытаем: “Нягледзячы на даўнасць лінгвістычнага і псіхалінгвістычнага вырашэння антыноміі “мова – маўленне”, слова “мова” <...> па традыцыі выкарыстоўваюць і са значэннем, уласцівым рускаму слову “язык”, і са значэннем, якое замацавана за рускім словам “речь”. Інакш кажучы, слова “мова” прадаўжае <...> выконваць дзве функцыі, прыкметна выцяснюючы тэрмін “маўленне”...”¹³. У згаданым вышэй супастаўляльным даследаванні Г.А. Гвоздовіч некалькі слоў прысвечана рускім і беларускім тэрмінам, якія часткова не супадаюць у плане зместу. У гэтай паводле аўтаркі, нешматлікай групе знаходзяцца і тэрміны, якія нас цікавяць: “Белорусский термин *мова* употребляется и в значении, соответствующем в русском языке термину *язык*, и в значении русского термина *речь* ... Правда, в последнее время активно начинает функционировать в белорусском языке термин *маўленне* как эквивалент русскому термину *речь*.”¹⁴

Трэба адзначыць, што ў лексікаграфічных крыніцах і працах мовазнаўцаў няма адзінства ў разуменні тэрміна *маўленне*. У пяцітомавым *Тлумачаль-*

¹⁰ Гл. *Слоўнік лінгвістычных тэрмінаў*, Мінск, 1990, с. 82.

¹¹ Б.С. Лапаў, *У абарону некаторых лінгвістычных тэрмінаў*, [у:] *Слова беларускае: з гісторыі лексікалогіі і лексікаграфіі*, Мінск, 1994. (Артыкул перадрукаваны з выдання: *Беларуская мова: даследаванні па лексікалогіі*, Мінск, 1965), с. 125.

¹² Там сама, с. 126.

¹³ *Беларуская мова. Энцыклапедыя*. Мінск, 1994, с. 340.

¹⁴ Г.А. Гвоздович, *Грамматическая терминология...* с. 97.

ным слоўніку беларускай мовы лексема маўленне тлумачыцца як ‘вуснае і пісьмовае валоданне моваю; моўная дзейнасць’¹⁵. Пазнейшы *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы* (далей ТСБЛМ) дае больш вузкае значэнне: ‘здольнасць гаварыць; мова, што гучыць’.¹⁶ Руска-беларускія слоўнікі слова *речь* у розных значэннях перакладаюць як *мова* (праўда, апошні *Русско-белорусский словарь* (Мінск, 2012) дадае ў якасці варыянту *маўленне*). Беларускі лінгвіст Б. Плотнікаў лічыць, што: ‘...беларускі тэрмін *маўленне* не дакладна суадносіцца з французскім *parole* і яго рускім адменнікам *речь*, бо апошнія перадаюць сваім значэннем і працэс і вынік працэсу (прадукт), у той час як беларускі тэрмін значэння выніку, або прадукту маўленчай дзейнасці, не мае, што неабходна ўлічваць пры адпаведных перакладах гэтага тэрміна на іншыя мовы і што вымагае неабходнасць стварэння тэрміна *тэкст*, які пакрывае другую частку значэнняў згаданых французскага і рускага слоў.’¹⁷ Можна ў гэтым выпадку меркаваць, што Б. Плотнікаў абапіраецца на дэфініцыю ТСБЛМ, прыведзеную вышэй. Хаця ў энцыклапедычным артыкуле Сэнс і значэнне мовазнаўца спрачаецца сам з сабой: ‘Маўленне ж уяўляе сабой канкрэтную рэалізацыю мовы кожным яе носьбітам у гукавой або пісьмовай форме’¹⁸. А В.А. Ляшчынская сцвярджае, што ‘маўленне – гэта двухбаковая з’ява: гэта працэс (маўленчая дзейнасць) і вынік гэтага працэсу, рэалізацыя (тэкст).’¹⁹ Праўда, далей яна піша, што ‘вынікам маўлення з’яўляецца тэкст’²⁰.

Непаслядоўнасць ва ўжыванні гэтых тэрмінаў дэманструе таксама і ўжо згаданы *Русско-белорусский словарь лингвистических терминов*. Пры адназначным размежаванні ў беларускай частцы паняццяў, напрыклад, *ручная речь* – *ручное маўленне* і *ручной язык* – *ручная мова*, разам з тым няма такой адназначнасці ў перадачы тэрміна *письменная речь*: *письмовае маўленне*, *письмовая мова*, але *речь письменная* – *письмовая мова* (*письмовае маўленне*), апроч таго, што незразумела, каторы з тэрмінаў асноўны, ствараецца блытаніна з тэрмінам *письменный язык* (г.зн. ‘мова, якая мае пісьменнасць’) – *письмовая мова*.

Асаблівасці выкарыстання мовазнаўцамі тэрмінаў *мова*, *маўленне* і вытворных ад іх мы вырашылі прасачыць па энцыклапедыі *Беларуская мова*, паколькі ў ёй пад адной вокладкай сабраныя даволі разгорнутыя артыкулы разнастайнай лінгвістычнай тэматыкі, напісаныя рознымі аўтарамі, спецыялістамі ў пэўных раздзелах мовазнаўства. Для параўнання мы выкарыстоўвалі і іншыя лінгвістычныя тэксты.

¹⁵ *Тлумачальны слоўнік беларускай мовы*. У 5-і тт. Т. 3. Мінск, 1979, с. 124.

¹⁶ *Тлумачальны слоўнік беларускай літаратурнай мовы*, Мінск, 1996, с. 338.

¹⁷ Б.А. Плотнікаў, *Агульнае мовазнаўства*, Мінск, 1994, с. 133.

¹⁸ *Беларуская мова...*, с. 547.

¹⁹ В.А.Ляшчынская, *Студэнту аб мове: прафесійная лексіка*, Мінск, 2003, с. 11.

²⁰ Там сама, с. 12.

Выявілася, што характэрнай асаблівасцю некаторых тэкстаў згаданай энцыклапедыі з’яўляецца ўжыванне дублетных формаў тэрмінаў, што сведчыць, як мы лічым, пра тое, што аўтар яшчэ сам не вызначыўся ў сваім выбары. У адным артыкуле або ў артыкулах аднаго аўтара ў адным кантэксце сустракаюцца: *мова аўтара – аўтарскае маўленне; моўны апарат – маўленчы апарат, моўная практыка – маўленчая практыка*. Апрача ўжо пададзеных прыкладаў, розныя аўтары ўжываюць *моўная плынь – маўленчая плынь, вусная мова – вуснае маўленне, пісьмовая мова – пісьмовае маўленне, афіцыйная мова – афіцыйнае маўленне*. У энцыклапедычным артыкуле пад загалоўкам *Вусная і пісьмовая мова* ў тэксце часцей ужываецца тэрмін *маўленне: пісьмовае маўленне, вуснае маўленне, гутарковае маўленне*²¹, а вось у артыкуле *Гутарковы стыль* ужываецца выключна *гутарковая мова* (што адпавядае 2. значэнню тэрміна *мова* – гл. вышэй).

Для рускага словазлучэння *органы речі* лінгвістычныя даведнікі без варыянтаў даюць адпаведнік *органы маўлення*, а ў энцыклапедыі *Беларуская мова* – вялікі артыкул пад загалоўкам *Органы мовы*.

У артыкуле Час дзеяслова цікавы прыклад ужывання слова гутарка, прапанаванага калісьці А.Л. Юрэвічам як эквівалент рускаму тэрміну *речь*, і раскрытыкаванага мовазнаўцамі²²: “час дзеяслова – словазменная катэгорыя, якая абазначае адносіны дзеяння да моманту гутаркі”²³. Гэты тэрмін традыцыйна ўжываецца ў беларускай граматыцы. У польскай мове яму адпавядае *moment mówienia*, у рускай – *момент речі*.

Адзначаны і такія ўжыванні тэрміна *мова*, якія могуць выклікаць непаразуменне (пра такое, “бытавое”, ўжыванне тэрміна мы пісалі вышэй): “Таму мова становіцца членараздзельнай і адрозніваецца ад гукаў іншай прыроды. <...> Скандзіраванне <...> сустракаецца і пры паталогіі мовы ў дзяцей”²⁴; “Вызначальныя прыкметы чужаслоўя – прыналежнасць да іншай, чым само выказванне, мовы”²⁵.

Такім чынам, нават невялікі агляд мовазнаўчых тэкстаў паказаў праблему дэфініцыі і, у сувязі з гэтым, праблемы функцыянавання такой, здавалася б, даўно вядомай тэрміналагічнай пары *мова – маўленне* ў беларускім мовазнаўстве. Сучасныя тэрміналагічныя і перакладныя слоўнікі гэту праблему не вырашаюць. Выйсце, як пісаў колішні старшыня Тэрміналагічнай камісіі Генадзь Цыхун: “у пастаяннай рабоце па выпрацоўцы нацыянальнай навуковай тэрміналогіі <...> Тэндэнцыя да *уніфікацыі* структуры тэрміналогіі дыктуе нам неабходнасць звяртацца да шырокага сусветнага вопыту развіцця тэрміналогіі,

²¹ *Беларуская мова...*, с. 113-114.

²² Б.С. Лапаў. *У абарону...*, с. 125-126.

²³ *Беларуская мова...*, с. 609.

²⁴ *Беларуская мова...*, с. 498.

²⁵ *Беларуская мова...*, с. 614.

а не звужаць свае пошукі якім-небудзь адным “вектарам”²⁶, і ўвага беларускіх мовазнаўцаў павінна быць звернута ў першую чаргу да “шматфарбнага” славянскага тэрміналагічнага вопыту²⁷. Такую магчымасць на сучасным этапе дае база ключавых слоў iSybislaw, якая знаходзіцца ў пастаянным развіцці.

SUMMARY

Problems of the Belarusian linguistic terminology and issue of compliance of the keywords (linguistic terms) in iSybislaw

One of the tasks of iSybislaw (a bibliographical information retrieval system of the world Slavic linguistics) is to put the Slavic linguistic terminology in order through the unification of the keywords (linguistic terms) system. The scientific research in the field of linguistic terminology has activated in the Slavic countries.

The terminological component of the Belarusian language is still poorly represented in the keywords database, with just a few basic terms being present. However, the efforts are made to select the equivalents, clarifying their values on the basis of the Belarusian linguistic texts' analysis.

In the article, the functioning and the verbal presentation of terminological pair *language* and *speech* are considered. The subject of studies are not only fixing these terms in language dictionaries, but also the way they function in the scientific texts. The encyclopedia *Belarusian language* was chosen to research the usage of terms *language* and *speech*, because it contains, in a single volume, many detailed articles concerning various linguistic themes, written by experts.

This small survey of linguistic texts pointed, that in Belarusian linguistics there exists a problem with definition and proper usage of terminological pair *language* and *speech*, known from so long. Thus, using of the experience of the other Slavic countries terminology works seems inevitable.

²⁶ Генадзь Цыхун, *Шляхі ўладкавання беларускай тэрміналогіі*, [у:] Тэрміналагічны бюлетэнь, вып. 1, Мінск, 1997, с. 5.

²⁷ Там сама, с. 6.